

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ Β'2024 - ΓΕΝΙΚΟ ΕΝΟΧΙΚΟ

*Σταύρος Α. Κουρμπέτης, Δικηγόρος LLM, MSc Υ/ΔΝ ΕΚΠΑ
Ερευνητής στο Ευρωπαϊκό Τραπεζικό Ινστιτούτο (EBI)*

Δανάη Σκεύη, Δικηγόρος LLM, Υ/ΔΝ ΕΚΠΑ

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΕΑΝΔΑ - Οκτώβριος 2024

ΤΙ ΘΑ ΔΟΥΜΕ

Εισαγωγικά

έννοια ενοχής

θεμελιώδεις αρχές ενοχικού δικαίου

Τα είδη των ενοχών

είδη ενοχών κατά το γενεσιουργό λόγο: ενοχές από δικαιοπραξία & ενοχές από τον νόμο

είδη ενοχών βάσει του αριθμού συμμετεχόντων

είδη ενοχών κατά περιεχόμενο: ενοχές με αοριστία παροχής & ενοχές με ορισμένη παροχή

Τα στοιχεία μιας ενοχής

περιεχόμενο της ενοχής

τόπος εκπλήρωσης

χρόνος εκπλήρωσης

Την πορεία μιας ενοχής

Φυσιολογική απόσβεση της παροχής

ανώμαλη εξέλιξη της ενοχής

3 πρακτικά

ΤΙ ΔΕΝ ΘΑ ΔΟΥΜΕ

Ειδικότερα ζητήματα ενοχικού, όπου σας παραπέμπω στα slide του Α2023 που θα ανέβουν και στο συναφές βίντεο στο κανάλι της ΕΑΝΔΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Η έννοια της ενοχής

ΑΚ 287. Η έννομη σχέση με την οποία ένα πρόσωπο έχει υποχρέωση έναντι ενός άλλου προσώπου σε παροχή (πράξη ή παράλειψη).

Στην έννομη σχέση της ενοχής, που εκ των πραγμάτων είναι αντιμέτωπη, διακρίνονται δύο υποκείμενα:

Οφειλέτης: Το πρόσωπο που υποχρεούται σε παροχή (ενοχική υποχρέωση)

Δανειστής: Το πρόσωπο έναντι του οποίου υποχρεούται ο οφειλέτης και το οποίο δικαιούται να απαιτήσει την παροχή (ενοχικό δικαίωμα)

4 θεμελιώδεις αρχές του ενοχικού δικαίου

1. **αρχή της αυτονομίας της ιδιωτικής βούλησης** (Σ 2 §1, 5 §1) – εκδήλωσή της αποτελεί η *ελευθερία των συμβάσεων* (ΑΚ 361) π.χ. ελευθερία επιλογής αντισυμβαλλομένου, καθορισμού περιεχομένου, επιλογής τύπου κλπ.

2. **αρχή της καλής πίστης** – δηλαδή η εντιμότητα και η ευθύτητα στις συναλλαγές. Κυρίαρχη η αντικειμενική καλή πίστη, δλδ η αντικειμενικά καλή πίστη απαλλαγμένη από ενδιάθετες καταστάσεις. Βλ. τα άρθρα ΑΚ 200, 281 και 288.

3. **αρχή της ατομικής ευθύνης**

i. προσυμβατική ευθύνη (ΑΚ 197-198)

ii. συμβατική ευθύνη (ΑΚ 287, 330) – δέσμευση από τη σύμβαση και ευθύνη σε περίπτωση υπαίτιας παράβασής της.

iii. αδικοπρακτική ευθύνη (ΑΚ 914) – υποχρέωση προσώπου να ανορθώσει τη ζημία που προκάλεσε παρανόμως και υπαιτίως

iv. ευθύνη από αδικαιολόγητο πλουτισμό (ΑΚ 904 επ.) – υποχρέωση προσώπου που πλούτισε αδικαιολόγητα σε βάρος άλλου να αποδώσει τον πλουτισμό

4. αρχή της εύνοιας του οφειλέτη – υπό την ειδικότερη έκφραση της προστασίας του καταναλωτή

ΕΙΔΗ ΕΝΟΧΩΝ Ι

ΕΝΟΧΕΣ ΑΠΟ ΣΥΜΒΑΣΗ

Σύσταση της ενοχής

ΑΚ 361. «Για τη σύσταση ή αλλοίωση ενοχής με δικαιοπραξία απαιτείται σύμβαση, εφόσον ο νόμος δεν ορίζει διαφορετικά»

- Κανόνας: Η ιδιωτική αυτονομία μπορεί να παράγει ενοχικά δικαιώματα και υποχρεώσεις και απαιτείται η βούληση τόσο του οφειλέτη όσο και του δανειστή (σύμβαση).
- Κατ' εξαίρεση: αρκεί η βούληση του οφειλέτη για τη γέννηση της ενοχής (μονομερής δικαιοπραξία) π.χ. σύσταση ιδρύματος (ΑΚ 109, συνδ. 113), διαθήκη (ΑΚ 1714), δημόσια προκήρυξη αμοιβής (ΑΚ 709). Βλ. και μονομερή βούληση για την απόσβεση της ενοχής π.χ. καταγγελία διαρκούς σύμβασης.

Περιορισμοί της ελευθερίας των συμβάσεων

- ως προς την σύναψη της σύμβασης: αναγκαστικές συμβάσεις
- ως προς το περιεχόμενο της σύμβασης: συμβάσεις προσχώρησης – γενικοί όροι συναλλαγών

Βασικές διακρίσεις υποσχετικών συμβάσεων

i) επώνυμες, μεικτές, ii) άτυπες ή τυπικές (όπου ο νόμος απαιτεί τήρηση τύπου) iii) ετεροβαρείς ή αμφοτεροβαρείς, iv), χαριστικές ή επαχθείς, vi) διαρκείς ή παροδικές κλπ.

Τροπή της πρωτογενούς ενοχής (τήρηση συμβατικών υποχρεώσεων) σε δευτερογενή ενοχή (παροχή αποζημίωσης)

Συχνά, από την αθέτηση της ενοχικής υποχρέωσης που απορρέει από σύμβαση (π.χ. παραβίαση εκπλήρωσης των συμβατικών υποχρεώσεων) η αρχική ενοχή τρέπεται σε δευτερογενή ευθύνη προς αποζημίωση. Ρυθμίζεται κυρίως στις ΑΚ 330, 335 επ., 362 επ., 382 επ.

Προϋποθέσεις ενδοσυμβατικής ευθύνης:

- παρανομία** (παραβίαση συμβατικής υποχρέωσης, παραβίαση της υποχρέωσης επιμέλειας που μπορεί να δείχνει ένας μέσος λογικός άνθρωπος, ΑΚ 288*)
- υπαιτιότητα**, ήτοι δόλος ή αμέλεια βλ. ΑΚ 330 εδ. 2: «αμέλεια υπάρχει όταν δεν απαιτείται η επιμέλεια που απαιτείται στις συναλλαγές» - αντικειμενικοποιημένη αμέλεια: ήτοι οι δυνατότητες ενός μέσου συνετού και ευσυνείδητου ανθρώπου και δη του οικείου κύκλου προσώπων (περιβάλλον, ηλικία, τόπος διαμονής δράστη κ. ά.).

*η αμελής συμπεριφορά μπορεί να συνιστά ταυτόχρονα στοιχείο του παρανόμου και της υπαιτιότητας (= διπλή λειτουργία αμέλειας)

γ. **Ζημία**, υλική ή στα άυλα αγαθά

δ. **Αιτιώδης συνάφεια**, η πράξη (αιτία) να οδηγή αναπόδραστα στη ζημία (αποτέλεσμα)

ΕΙΔΗ ΕΝΟΧΩΝ II

ΕΝΟΧΕΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΝΟΜΟ

1. Αδικοπραξία (ΑΚ 914) – υποχρέωση προσώπου που παρανόμως και υπαιτίως ζημίωσε άλλο πρόσωπο να δώσει αποζημίωση.

Προϋποθέσεις:

α. **ανθρώπινη πράξη**

β. **ικανότητα προς καταλογισμό** (βλ. ΑΚ 915-918)

γ. **παρανομία**: *λευκός κανόνας δικαίου. Παραβίαση απαγορευτικού ή επιτακτικού κανόνα δικαίου. Περιορισμός παρανόμου: Μπορεί να προσβάλλεται απόλυτο δικαίωμα ή εννόμως προστατευόμενο συμφέρον (κριτήριο: ποια αγαθά ανήκουν στον προστατευτικό σκοπό του κανόνα δικαίου - θεωρία του σκοπού του κανόνα δικαίου). Διεύρυνση του παρανόμου: Μπορεί να προσβάλλονται οι γενικές υποχρεώσεις συμπεριφοράς (ασφάλειας/προστασίας/πρόνοιας των άλλων) που απορρέουν από την αρχή της καλής πίστης (ΑΚ 914 σε συνδ. με 288, 281). Προσοχή: παράβαση της σύμβαση δεν συνιστά, κατά τη νομολογία, παρανομία!*

δ. **υπαιτιότητα**: δόλος ή αμέλεια

ε. **ζημία**, υλική ή στα άυλα αγαθά. Η ενοχή εδώ δημιουργεί ευθύνη για την αποκατάσταση περιουσιακής ζημίας (κάθε ζημία που έχει επιπτώσεις αποτιμητής σε χρήμα). Πρβ. και την αποκατάσταση της ηθικής βλάβης (**ΑΚ 932**, 299) που συνιστά μια περίπτωση ικανοποίησης μη ζημίας που δεν αποτιμάται σε χρήμα.

στ. **αιτιώδης συνάφεια**, η παράνομη και υπαίτια πράξη (αιτία) να οδηγεί αναπόδραστα στη ζημία (αποτέλεσμα)

Βλ. και προϋποθέσεις αδικοπρακτικής ευθύνης από την προσβολή των χρηστών ηθών (**ΑΚ 919**)

α. ανθρώπινη πράξη, β. ικανότητα προς καταλογισμό, γ. αντίθεση στα χρηστά ήθη (ανήθικη πράξη), δ. πρόθεση (δόλος), ε. ζημία, στ. αιτιώδης σύνδεσμος

2. Αδικαιολόγητος πλουτισμός (ΑΚ 904-913)

Υποχρέωση του προσώπου που πλούτισε (λήπτης/πλουτίσας/υπόχρεος/οφειλέτης) χωρίς νόμιμο έρεισμα από τη ζημία άλλου (δότης/ζημιωθείς/δικαιούχος/δανειστής) να επιστρέψει τον πλουτισμό. Ο πλουτισμός δεν θεωρείται δικαιολογημένος από τον νόμο.

Προϋποθέσεις:

- α. να **υπάρχει ο πλουτισμός** του υποχρέου (να επιστρέψει τον πλουτισμό),
- β. ο πλουτισμός **να επήλθε από την περιουσία ή ζημία** του δικαιούχου (να λάβει τον πλουτισμό),
- γ. ο πλουτισμός να είναι **αδικαιολόγητος**, δηλαδή να μην υπάρχει νόμιμη αιτία που να δικαιολογεί τη μετάθεση (βλ. και περιπτώσιολογία ΑΚ 904§1 εδ. 2)
- δ. αιτιώδης συνάφεια ανάμεσα στον πλουτισμό του ενός και την επιβάρυνση του άλλου.
(!) δεν απαιτείται παρανομία και υπαιτιότητα του πλουτίσαντος ο οποίος μπορεί να είναι και καλόπιστος.

Έννομη συνέπεια: η απόδοση της ωφέλειας (ΑΚ 904§1 εδ. 1) ή αντάλλαγμα στη θέση του αρχικού πλουτισμού που απολέσθηκε (ΑΚ 908) + απόδοση καρπών και ωφελημάτων (ΑΚ 908 εδ. 2).

Κατά την κρατούσα στη νομολογία γνώμη η αξίωση αδικαιολόγητου πλουτισμού είναι επικουρική, δηλαδή παρέχεται στον δικαιούχο από τον νόμο μόνο αν δεν έχει καμία άλλη αξίωση για την κάλυψη της ζημίας.

3. Ενοχές εκ της διοίκησης αλλοτρίων (ΑΚ 730 επ.)

Υποχρεώσεις που δημιουργούνται από την διοίκηση (π.χ. φροντίδα, διεκπεραίωση) υποθέσεων άλλου προσώπου

4. Ενοχές εκ της διαπραγμάτευσης σύμβασης (ΑΚ 197-198)

Υποχρέωση αποζημίωσης λόγω της αντισυναλλακτικής υπαίτιας συμπεριφοράς κατά τις διαπραγματεύσεις.

5. Ενοχές από τον θεσμό της καταδολίευσης δανειστών (ΑΚ 939 επ.)

...κλπ.

ΕΙΔΗ ΕΝΟΧΩΝ ΙΙΙ

ΕΝΟΧΕΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΝ ΑΡΙΘΜΟ ΤΩΝ ΟΦΕΙΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΔΑΝΕΙΣΤΩΝ

1. **Μονοπρόσωπη** (π.χ. σύσταση ιδρύματος, υπογραφή ανώνυμου χρεογράφου): ορισμένες ενοχές συστήνονται με τη βούληση ενός από τα υποκείμενα της ενοχής (του οφειλέτη) για την γέννηση της ενοχής. (ΑΚ 361)
2. **Συμβάσεις** (π.χ. μίσθωση, έργο, πώληση)
3. **Πολυπρόσωπες**: μεταξύ 3 και άνω προσώπων (π.χ. σύσταση εταιρείας)
  - α. **Διαιρεμένη**: Η παροχή χωρίζεται σε περισσότερα, ομοειδή τμήματα χωρίς να μειώνεται η αξία της. *Ενεργητική*, όταν υπάρχουν πολλοί δανειστές και *παθητική* όταν υπάρχουν πολλοί οφειλέτες
  - β. **Εις ολόκληρον**: Μια αδιαίρετη παροχή πολλά πρόσωπα. Ενεργητική όταν 2 ή άνω δανειστές και παθητική όταν 2 ή άνω οφειλέτες

Στην ενεργητική ο οφειλέτης μπορεί να επιλέξει τον δανειστή που θα εξοφλήσει

Στην παθητική ο δανειστής μπορεί να επιλέξει τον οφειλέτη που θα “κυνηγήσει”

- γ. **Αδιαίρετη**. Ουσιαστικά αφορά φυσική παράδοση πραγμάτων ή δικαιωμάτων - ενεργητική και παθητική ως άνω

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΕΝΟΧΗΣ Ι

ΕΝΟΧΕΣ ΜΕ ΟΡΙΣΜΕΝΗ ΚΑΙ ΑΟΡΙΣΤΗ ΠΑΡΟΧΗ

Γενικά πρέπει να είναι ορισμένη (ή οριστή) η παροχή σε μια σύμβαση.

Επί αμφιβολίας, αν τα μέρη δεν συμφώνησαν σε όλα τα σημεία της, η σύμβαση είναι μη καταρτισμένη (ΑΚ 195, έλλειψη συμφωνίας σε μερικά σημεία). Ωστόσο από την αρχή της καλής πίστης και την προστασία της ιδιωτικής αυτονομίας πρέπει να ελεγχθεί αν «σώζεται η σύμβαση», δηλαδή αν η παροχή μπορεί να καταστεί οριστή. Πώς;

ι) Ερμηνεία της σύμβασης (ΑΚ 173 και 200). ιι) η άρση μπορεί να έχει ανατεθεί βάσει της αρχικής ή μεταγενέστερης συμφωνίας στον έναν συμβαλλόμενο ή σε τρίτο μέρος (ΑΚ 371-373)

Ενοχές είδους

Είναι οι ενοχές των οποίων το αντικείμενο είναι εξατομικευμένο (ατομικά ορισμένο).

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΕΝΟΧΗΣ II

Ενοχές γένους

Είναι οι ενοχές με αοριστία στη παροχή. Δεν σημαίνει γενικά αόριστη παροχή, αλλά το αντικείμενο προσδιορίζεται μόνο με γενικά γνωρίσματα.

Με την άσκηση του δικαιώματος της **επιλογής** (και άρα την άρση της αοριστίας) επιλέγεται το αντικείμενο που θα παρασχεθεί στον δανειστή (ΑΚ 289§1). Αν δεν προκύπτει κάτι άλλο από τη σχέση, το δικαίωμα επιλογή ανήκει στον οφειλέτη (ΑΚ 289§1) Η

Η μετατροπή της ενοχής γένους σε είδους χαρακτηρίζεται **συγκέντρωση** (αλλιώς **εξειδίκευση, απλοποίηση**). Πώς;

α. με κοινή συμφωνία των μερών,

β με μονομερή αποχωρισμό του οφειλέτη ενός πράγματος από το γένος προς τον σκοπό της καταβολής (ΑΚ 290 § 1), αλλά εκτός του αποχωρισμού + απαιτείται ο δανειστής να έχει καταστεί υπερήμερος ως προς την αποδοχή της οφειλής (ΑΚ 349).

γ. με αποστολή της οφειλόμενης παροχής από τον οφειλέτη σε τόπο διαφορετικό από το συμφωνηθέντα τόπο εκπλήρωσης («πέμψιμο χρέος») + απαραίτητη η αίτηση από τον δανειστή (ΑΚ 290 § 2)

Διαζευκτική ενοχή (ΑΚ 305-315)

Είναι οι ενοχές με 2 ή περισσότερες παροχές και με μια μόνο παροχή προς οφειλή.

Με την άσκηση του δικαιώματος της επιλογής (και άρα την άρση της αοριστίας) η ενοχή γίνεται απλή (ΑΚ 307. **απλοποίηση**).

α. συμφωνία μερών

β. σε περίπτωση αμφιβολίας, η επιλογή ανήκει στον οφειλέτη (ΑΚ 305). Ασκείται με μονομερή δικαιοπραξία που είναι αμετάβλητη και ανεπίδεκτη αιρέσεως (ΑΚ 306 § 1)

γ. συγκέντρωση στη σωζόμενη παροχή αν η μια παροχή γίνει αδύνατη (ΑΚ 310)

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΕΝΟΧΗΣ ΙΙΙ

χρόνος εκπλήρωσης (ΑΚ 323) – πότε;

Ο χρόνος που ο οφειλέτης οφείλει να εκπληρώσει την παροχή. Είτε θα ορίζεται στη σύμβαση, είτε από τις περιστάσεις (και ιδίως τη φύση της ενοχικής σχέσης), διαφορετικά θα πρέπει ο οφειλέτης να εκπληρώσει αμέσως την παροχή.

(!) διάκριση μεταξύ του χρόνου εκπλήρωσης της παροχής και χρόνος γέννησης της ενοχής.

Τόπος εκπλήρωσης (ΑΚ 320-322) – πού;

Ορίζεται στη σύμβαση - αν όχι ΑΚ 320-322:

α. μη χρηματικό χρέος □ άρσιμο (τόπος εκπλήρωσης η κατοικία του οφειλέτη)

β. χρηματικό χρέος □ κομίσιμο (τόπος εκπλήρωσης η κατοικία του δανειστή)

γ. συμβάσεις από απόσταση □ πέμπσιμο αποστολή της παροχής από τη κατοικία του οφειλέτη στον συμφωνηθέντα τόπο εκπλήρωσης- αν έχω ενοχή γένους η συγκέντρωση γίνεται με την αποστολή (!)

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΕΝΟΧΗΣ IV

4 πρακτικοί λόγοι που μας ενδιαφέρει ο τόπος

α) Εφόσον ο τόπος εκπλήρωσης είναι ο *πραγματικός* και ο δανειστής αρνείται να παραλάβει καθίσταται υπερήμερος (ΑΚ 349). Εφόσον ο τόπος εκπλήρωσης δεν είναι ο πραγματικός τόπος εκπλήρωσης, ο δανειστής μπορεί να αρνηθεί να παραλάβει χωρίς να καταστεί υπερήμερος (άσχετα από την ποιότητα της παροχής η οποία μπορεί να είναι προσήκουσα) και υπερήμερος καθίσταται ο οφειλέτης (ΑΚ 340 επ.)

β) Ο σωστός τόπος εκπλήρωσης επιδρά στην εμπρόθεσμη εκπλήρωση της παροχής.

γ) Εκπλήρωση σε άλλο τόπο, σημαίνει πλημμελής εκπλήρωση.

δ) Από τον τόπο εξαρτάται ποιος φέρει τον κίνδυνο.

ΠΟΡΕΙΑ ΕΝΟΧΗΣ Ι

ΟΜΑΛΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΕΝΟΧΗΣ

Η πλήρης και προσήκουσα εκπλήρωση οδηγεί σε απόσβεση της ενοχής

- 1) καλόπιστη εκπλήρωση παροχής (ΑΚ 288). ο οφειλέτης πρέπει να εκπληρώσει τη παροχή κατά τα συναλλακτικά ήθη και τη καλή πίστη
- 2) ολική εκπλήρωση παροχής (ΑΚ 316). Ο οφειλέτης οφείλει να την εκπληρώσει ολικώς, ο οφειλέτης όμως μπορεί να αξιώσει μερική. Εξαιρέσεις : α) ο συμψηφισμός απαίτησης, β) τυχαία μερική αδυναμία παροχής, όπου υπάρχει πλέον υποχρέωση να αποδοθεί το απομένον αλλά ο δανειστής μπορεί να αποκρούσει αν δεν έχει συμφέρον
- 3) εκπλήρωση παροχής από τρίτον (ΑΚ 317). Αν ο τρίτος είναι αντιπρόσωπος ή βοηθός εκπλήρωσης δεν έχουμε εκπλήρωση από τρίτο αλλά από τον οφειλέτη
- 4) Σωστός τόπος εκπλήρωσης
- 5) Σωστός χρόνος εκπλήρωσης
- 6) Αν η ενοχή είναι διαιρετή - η μερική καταβολή είναι ομαλή εξέλιξη
- 7) δικαίωμα επίσχεσης (ΑΚ 325-329). Ο οφειλέτης έχει ληξιπρόθεσμη απαίτηση κατά του δανειστή του, που είναι συναφής με την οφειλή του και ζητεί αυτή να ικανοποιηθεί πρώτα, αρνούμενος να εκπληρώσει μέχρι τότε την δική του.

ΠΟΡΕΙΑ ΕΝΟΧΗΣ II

ΑΠΟΣΒΕΣΗ ΕΝΟΧΗΣ (ΑΚ 416 επ.)

Α) Φυσιολογική

α. καταβολή (ΑΚ 416)

β. δόση αντι καταβολής (ΑΚ 419). Είναι η καταβολή άλλης παροχής από την αρχικά συμφωνηθείσα, είναι σύμβαση με προτροπή του οφειλέτη και αποδοχή του δανειστή, πρέπει να γίνεται και άμεσα καταβολή 'αλλως είναι υποσχετική με ποινή την μη απόσβεση

γ. υπόσχεση αντί καταβολής (ΑΚ 421). Αντικατάσταση της παλαιάς ενοχής με νέα,

δ. υπόσχεση προς χάριν καταβολής (ΑΚ 421). Δεν υπάρχει αντικατάσταση

ε. άφεση χρέους (ΑΚ 454). συμφωνία δεν αρκεί μονομερής δήλωση

ΠΟΡΕΙΑ ΕΝΟΧΗΣ II

B) Μη φυσιολογική

α. Δημόσια κατάθεση: διαζευκτικά: α) δικαιολογημένη ανασφάλεια του οφειλέτη προς το πρόσωπο του δανειστή β) αν ο δανειστής είναι υπερήμερος

Αν η παροχή είναι χρήμα □ δημόσια κατάθεση (ΑΚ 427)

Αν η παροχή είναι πράγμα κινητό □ πλειστηριάζεται και το πλειστηρίασμα στο ΤΠΔ (ΑΚ 428)

Αν η παροχή είναι ακίνητο □ δικαστική μεσεγγύηση (ΑΚ 359)

β. Συμψηφισμός: προϋποθέσεις απαιτήσεων: i) έγκυρες, ii) ομοειδείς, iii) ληξιπρόθεσμες, iv) να είναι παραδεκτός και να μην εμποδίζεται (π.χ. ΑΚ 450 § 1). Και παραγεγραμμένες απαιτήσεις την στιγμή που ζητάται η ενοχή μπορούν να προταχθούν με την ένσταση συμψηφισμού, αρκεί να έχουν συνυπάρξει χρονικά (ΑΚ 443)

γ. Σύγχυση (ΑΚ 453). Όταν ενώνονται στο πρόσωπο ενός η ιδιότητα δανειστή και οφειλέτη

δ. Υπαναχώρηση

ΠΟΡΕΙΑ ΕΝΟΧΗΣ ΙΙΙ

ΑΝΩΜΑΛΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΕΝΟΧΗΣ

- α. αδυναμία παροχής
- β. υπερμερία οφειλέτη
- γ. πλημμελής εκπλήρωση
- δ. υπερμερία δανειστή

Γενικά να λάβουμε υπόψη ότι:

- i) διπλή ρύθμιση, ήτοι γενική ρύθμιση και γενική ρύθμιση για τις αμφοτεροβαρείς
- ii) επιμέρους ρυθμίσεις στο ειδικό ενοχικό, πχ για την πλημμελής εκπλήρωση δεν υφίστανται γενικές ρυθμίσεις

ΠΟΡΕΙΑ ΕΝΟΧΗΣ III

Αδυναμία παροχής

Παραθέτουμε τη γενική ρύθμιση - επιφύλαξη για τις ειδικές του ειδικού ενοχικού (ειδικά νέο δίκαιο πώλησης)

Ο οφειλέτης οριστικά δεν μπορεί να εκπληρώσει οριστικά αδύνατη η εκπλήρωση

Προσοχή! αν η αδυναμία είναι προσωρινή δεν έχουμε αρχικά αδυναμία αλλά υπερημερία οφειλέτη

Με κριτήριο το χρόνο:

α) Αρχική Αδυναμία: ήδη από τη γέννησή της η ενοχή ήταν αδύνατη (ΑΚ 362-365)

β) Επιγενόμενη: δυνατή κατά τη σύναψη, απλά μετά αδύνατη

Ουδεμία διαφορά στη ρύθμιση

Με κριτήριο την υπαιτιότητα του οφειλέτη:

α) Υπαίτια (ΑΚ 336) αποζημίωση πλέον (θετικό διαφέρον) Η πρωτογενής υποχρέωση προς παροχή, μετατρέπεται σε δευτερογενή

β) Ανυπαίτια (ΑΚ 363) απαλλαγή οφειλέτη, απόσβεση ενοχής

Ειδικά, μόλις ο οφειλέτης μάθει για την αδυναμία πρέπει άμεσα να ενημερώσει το δανειστή (ΑΚ 336 και 363), άλλως γεννάται ευθύνη προς αποζημίωση. Η αποζημίωση όμως αφορά την όποια ζημία δημιουργείται από την καθυστέρηση, όχι από την ενοχή

ΠΟΡΕΙΑ ΕΝΟΧΗΣ IV

Κανόνας είναι το σύστημα της υποκειμενικής ευθύνης

Προβλέπεται εξαιρετικά η νόθος αντικειμενική ευθύνη □ τεκμαίρεται η ευθύνη του οφειλέτη (βάρος απόδειξης φέρει ο οφειλέτης)

Εννοείται ότι αδυναμία εκπλήρωσης έχουμε μόνο στις ενοχές είδους – δεν νοείται σε είδους

Αν όμως μια ενοχή είδους έχει συγκεντρωθεί τότε νοείται αδυναμία εκπλήρωσης.

ΠΟΡΕΙΑ ΕΝΟΧΗΣ V

Υπερημερία οφειλέτη (ΑΚ 340)

Μόνο για υπαίτια καθυστέρηση

Προϋποθέσεις

- 1) Παροχή δυνατή
- 2) Ληξιπρόθεσμη (323-324) και απαιτητή - να μην εξαρτάται από αναβλητική αίρεση
- 3) Καθυστέρηση σε κύρια παροχή και όχι παρεπόμενες
- 4) Όχληση ή δήλη ημέρα 341ΑΚ
- 5) Υπαιτιότητα οφειλέτη

Έννομες συνέπειες

- 1) ΑΚ 343 § 1 εκπλήρωση παροχής και αποζημίωση ζημίας από καθυστέρηση ή
- 2) ΑΚ 343 § 2 εφόσον δεν έχει συμφέρον ο δανειστής να απαιτήσει αποζημίωση για τη μη εκπλήρωση και αποζημίωση για την καθυστέρηση.

ΠΟΡΕΙΑ ΕΝΟΧΗΣ VI

Ειδικά για χρηματικές ενοχές (ΑΚ 345) ορισμένες ως προς το ποσό συνέπειες είναι:

- 1) Τόκος υπερημερίας
- 2) Πιθανή επόμενη θετική ζημία
- 3) Δεν μπορεί να ζητηθεί διαφυγόν κέρδος

ΠΟΡΕΙΑ ΕΝΟΧΗΣ VII

Πλημμελής εκπλήρωσης παροχής

Ο ΑΚ σκόπιμα δεν ορίζει πότε είναι πλημμελής

Πρώτα, αν δεν υπάγεται στην αδυναμία και στην υπερημερία τότε είναι πλημμελής

Ενδεικτικά 2 η ελαττωματική εκπλήρωση κύριας και η ελαττωματική εκπλήρωση παρεπόμενης

Αναλογική εφαρμογή για την *υπαίτια* πλημμέλεια ή την *ανυπαίτια* πλημμέλεια

ΠΟΡΕΙΑ ΕΝΟΧΗΣ VIII

Υπερημερία δανειστή

Προϋποθέσεις

- 1) Δυνατή παροχή
- 2) Πραγματική και προσήκουσα παροχή
- 3) Άρνηση αποδοχής από δανειστή

Ένομες συνέπειες

- 1) Ο οφειλέτης συνεχίζει να οφείλει την παροχή. Κατά την υπερημερία πλέον αν συμβεί κάτι στη παροχή ενέχεται μόνο για δόλο ή βαριά αμέλεια. Για τυχαία γεγονότα που καθιστούν τη παροχή αδύνατη αλλά και για ελαφρά αμέλεια απαλλάσσεται της παροχής
- 2) Ο οφειλέτης μπορεί να ζητήσει το κόστος διατήρησης ή και φύλαξης της παροχής για το διάστημα της υπερημερίας
- 3) Αν η οφειλή είναι σε χρήμα δεν υφίσταται τοκογονία
- 4) Αν υπάρξουν μετά την υπερημερία ωφελήματα, δεν υποχρεούται να τα αποδώσει- εκτός αν συμφωνήθηκε

ΠΟΡΕΙΑ ΕΝΟΧΗΣ ΙΧ

Μεταβίβαση ενοχών

I. Εκχώρηση

Ο δανειστής (εκχωρητής) μεταβιβάζει σε τρίτο πρόσωπο «νέο δανειστή» (εκδοχέας)

II. Αναδοχή χρέους

Συμφωνία δανειστή και οφειλέτη ότι πλέον τρίτος οφείλει το χρέος

ΠΟΡΕΙΑ ΕΝΟΧΗΣ Χ

Ενίσχυση των ενοχών

I. Ποινική ρήτρα

Μια παρεπόμενη σύμβαση, όπου ο ένας υπόσχεται στον άλλον ότι θα καταβάλλει χρηματικό ποσό ή αντικείμενο στη περίπτωση που δεν θα εκπληρωθεί η παροχή ή δεν θα πληρωθεί προσηκόντως (κατάπτωση ποινικής ρήτρας)

Αν η κύρια παροχή είναι άκυρη ή ακυρώσιμη τότε το σφάλμα υπάρχει και στη ποινική ρήτρα

II. Αρραβώνας

Η προκαταβολή αποζημίωσης στη περίπτωση που δεν θα εκπληρωθεί η παροχή ή δεν θα πληρωθεί προσηκόντως

ΠΟΡΕΙΑ ΕΝΟΧΗΣ ΧΙ

Ειδικά για τις αμφοτεροβαρείς 374επ.

Ανυπαίτια αδυναμία παροχής (ΑΚ 380): αμοιβαία απαλλαγή ο κανόνας

3 περιπτώσεις κάμψης κανόνα:

α) αν ο οφειλέτης από την αδυναμία αποκτήσει κάποιο όφελος και ο δανειστής το ζητήσει, δημιουργείται οφειλή - το περιελθόν 338ΑΚ

β) 381 παρ. 1 ά, ο δανειστής έχει πταίσμα ως προς την αδυναμία της παροχής. Εδώ ο δανειστής της αδύνατης παροχής οφείλει την αντιπαροχή

γ) 381 παρ. 2 αν ο δανειστής της αδύνατης παροχής είναι σε κατάσταση υπερημερίας δανειστή ως προς την αποδοχή, τότε ο δανειστής της αδύνατης παροχής οφείλει την αντιπαροχή

ΠΟΡΕΙΑ ΕΝΟΧΗΣ ΧΙΙ

Υπαίτια αδυναμία παροχής από οφειλέτη

3 διαζευκτικές δυνατότητες δανειστή

α) **κοινή απαλλαγή** με ότι είπαμε για το περιελθόν (ΑΚ 380)

β) **αποζημίωση** – θετικό διαφέρον, το οποίο περιλαμβάνει 1) την αξία της παροχής και 2) τυχούσα θετική ζημία ή διαφυγόντα κέρδη

γ) **υπαναχώρηση** – παύουν οι ενοχές και καθείς αναζητεί με τον αδικαιολόγητο τις όποιες καταβολές

Σε περίπτωση δικαστική διεκδίκησης υπάρχει και δ) η εύλογη αποζημίωση - δικαστικά εκτιμητέα

ΠΟΡΕΙΑ ΕΝΟΧΗΣ XIII

Υπερημερία οφειλέτη

Εκτός της γενικής πρόβλεψης του ΑΚ 343, πλέον 2 επιπλέον δυνατότητες από το ΑΚ 383 - όλα διαζευκτικά

1. Πλήρης αποζημίωση - θετικό διαφέρον - αποκρούοντας τη καθυστερημένη παροχή
2. Υπαναχώρηση με εύλογη αποζημίωση (ΑΚ 387)

Ωστόσο πρέπει να ταχθεί εύλογη προθεσμία για εκπλήρωση και αυτή να παρέλθει.

Εξαιρέσεις

1. ΑΚ 385 § 1 αν από την όλη στάση του οφειλέτη είναι άσκοπο να ταχθεί προθεσμία - προκαταβολική άρνηση
2. ΑΚ 385 § 2 αν ο δανειστής δεν έχει πλέον συμφέρον από τη διατήρηση της σύμβασης

ΠΟΡΕΙΑ ΕΝΟΧΗΣ ΧΙΥ

Υπερμερία δανειστή (ΑΚ 349-354)

Η υπερμερία δανειστή δεν γεννά δικαίωμα αποζημίωσης από πλευράς οφειλέτη, απλά η ευθύνη του οφειλέτη μειώνεται

Προϋποθέσεις

- 1) Προσφορά παροχής (ΑΚ 349) ή έστω πρόσκλησης από οφειλέτη (ΑΚ 351)
- 2) Έμπρακτη προσφορά
- 3) προσήκουσα προσφορά (ΑΚ 349 § 2)

Τόπο, χρόνο, ποιότητα και ποσότητα

2 εξαιρέσεις: α) επουσιώδης απόκλιση της παροχής που δεν δικαιολογεί κατά 288ΑΚ την μη αποδοχή - μπορεί να υπάρξει και επίκληση του ΑΚ 281, β) καθυστερημένη προσφορά παροχής. Αν ο υπερήμερος οφειλέτης παράσχει παροχή επαρκή τότε μπορεί να γίνει υπερήμερος και ο δανειστής

- 1) Η παροχή είναι δυνατή (ΑΚ 352)
- 2) Μη αποδοχή της παροχής από τον δανειστή

ΠΟΡΕΙΑ ΕΝΟΧΗΣ XV

Αδιάφορος ο λόγος που αρνείται τη παροχή ο δανειστής

3 Εξαιρέσεις

- 1) ΑΚ 354 - προσωρινή κώλυμα δανειστή δεν τον καθιστά υπερέμερο
- 2) ΑΚ 288 καλή πίστη, οδηγεί σε καταχρηστική επίκληση από οφειλέτη
- 3) ΑΚ 353 ο δανειστής δεν προσφέρει τη δική του παροχή (εφόσον είναι η αντιπαροχή)

Πρακτικό 1 (Δάνειο, ένσταση συμψηφισμού)

Ο Α είναι ελεύθερος επαγγελματίας λογιστής ενδιαφέρεται να λάβει δάνειο επισκευής της οικίας του. Απευθύνεται στο νπιδ, αστικό συν.σμο με την επωνυμία Β. Πράγματι στις 1.12.2016 συνάπτεται σύμβαση τοκοχρεωλυτικού δανείου 3.600 ευρώ, με τα χρήματα να μεταβιβάζονται από το Β στον Α την 8.12.2016. Η πρώτη δόση του δανείου συμφωνείται να πληρωθεί την 1.6.2017, ενώ η τελευταία θα πληρωθεί την 1.6.2019. Οι δόσεις ανέρχονται στο ύψος των 100 ευρώ και θα είναι μηνιαίες

Παράλληλα, ο Β στο πλαίσιο επιθυμίας του να αναβαθμίζει σταδιακά το πρόγραμμα δανείων, απευθύνεται στον Α. Τελικά συνάπτουν μια σύμβαση έργου, με διάρκεια 10 έτη, με αρχή της σύμβασης την 1.12.2017. Συμφωνήθηκε η καταβολή ποσού 2000 ευρώ, καταβαλλόμενο την 1η μέρα κάθε 6ου μήνα και 12ου μήνα, με τη πρώτη καταβλητέα την 1.6.2018.

Στη πορεία ο Α σταμάτησε να πληρώνει με τελευταία πληρωτέα τοκοχρεωλυτική δόση να είναι της 1.6.2018. Ο β πλήρωνε σταμάτησε να πληρώνει τη αμοιβή για τη σύμβαση έργου την 1.6.2025, αφού έχει προσπαθήσει με διάφορες οχλήσεις να εισπράξει το υπόλοιπο του δανείου. Μάλιστα, σε επικοινωνία την 25.5.2025, του νόμιμου εκπροσώπου του Β με τον Α, ο Α απάντησε ότι δεν πληρώνει καθότι το δάνειο έχει πλέον παραγραφεί. Την 2.6.2025 λοιπόν, το Β δηλώνει ότι υπαναχωρεί από τη σύμβαση.

1. Έχει παραγραφεί το δάνειο; Αν ναι θα μπορούσε να πράξει κάτι άλλο ο Β για να σώσει τη παραγραφή, εκτός από τις επιστολές και τηλεφωνικές επικοινωνίες;
2. Ποια δικαιώματα έχει ο Α πλέον αφού δεν πληρώθηκε
3. Σε αγωγή του Α κατά του Β, ο Α ζητά την αποπληρωμή του υπολοίπου ως αποζημίωση, οι δικηγόροι του Β προτάσσουν την ένσταση συμψηφισμού. Είναι παραδεκτή;

Απάντηση

1. Οι απαιτήσεις από δάνεια είναι 20 ετής, 249ΑΚ. Εξαίρεση είναι τα τοκοχρεωλυτικά δάνεια 250 περ. 15 ΑΚ, όπου προβλέπεται η 5ετία. Αφού η τελευταία δόση ήταν την 1.6.2019, τότε πλέον έχει υποπέσει το υπόλοιπο δάνειο σε παραγραφή. Η κάθε δόση διαθέτει αυτοτέλεια.

Επειδή, η τελευταία πληρωτέα ήταν η δόση της 1.6.2018, ο Β θα έπρεπε να προχωρήσει σε εξώδικη δήλωση με περιεχόμενα: α) την καταγγελία της σύμβασης β) τη πρόσκληση εντός ένα μήνα από την επίδοση για καταβολή του υπολογιζόμενου υπολοίπου του δανείου. Πλέον η ενοχή θα έχει συγκεντρωθεί και θα είναι ενιαία, συνεπώς θα υπάγεται στο 249ΑΚ και θα είναι 20ετής. Οποιαδήποτε διαφορετική επικοινωνία δεν έχει τις ανωτέρω συνέπειες

2. Παρά την ύπαρξη πολλαπλών σχέσεων, ο εργοδότης Β διακόπτει μονομερώς τη συμβατική σχέση. Κατά το άρθρο 686 εδ. α' ΑΚ, προκύπτει ότι η πρόωρη άσκηση του δικαιώματος υπαναχώρησης του εργοδότη από την εργολαβική σύμβαση, προϋποθέσεις έχει και στις δύο περιπτώσεις του εδ. α' τις ακόλουθες: α) αντισυμβατική καθυστέρηση έναρξης της εκτέλεσης του έργου ή αντισυμβατική επιβράδυνση εκτέλεσης του έργου, β) αδυναμία έγκαιρης αποπεράτωσης του έργου, εξ αιτίας της καθυστέρησης, η οποία πρέπει να κρίνεται κατά τους κανόνες της καλής πίστης και της κοινής πείρας, ενόψει, βέβαια, και των περιστάσεων της ορισμένης περίπτωσης, γ) έλλειψη υπαιτιότητας του εργοδότη (οπότε ο ισχυρισμός του εργολάβου ότι η επιβράδυνση της εκτέλεσης του έργου οφείλεται σε υπαιτιότητα του εργοδότη συνιστά ένσταση-βλ. σχετ. ΕφΑθ 5176/2001, ΕλΔ 45.260) και δ) έλλειψη αντίθετης συμφωνίας.

Κάτι τέτοιο δεν προκύπτει, αλλά φαίνεται να υπάρχει άλλος σκοπός. Δεν υπάρχουν ειδικότερες ρυθμίσεις για την περίπτωση του υπερήμερου εργοδότη - όπως υπάρχουν για τη περίπτωση της υπερημερίας εργολάβου, άρα πάμε στις γενικές επί αμφοτεροβαρών.

Η μη πληρωμή είναι ηθελημένη ενέργεια, άρα υπαίτια. Με δόλο. Ο Β είναι υπερήμερος οφειλέτης, δεν απαιτείται όχληση αφού υπάρχει δήλη ημέρα για κάθε πληρωμή. Συνεπώς, πριν την 2.6.2025 υπαναχώρηση, ήδη για τη δόση της 1.6.2025 ο Β είναι υπερήμερος οφειλέτης. Ο Α μπορούσε την επομένη να ασκήσει ένα εκ των δικαιωμάτων του 383ΑΚ.

Η 2.6.2025 υπαναχώρηση του Β αφορά την υπηρεσία από την επομένη της 2.6.2018. Η παροχή του Α από το Β ήταν χρηματική. Συνεπώς, δεν αλλάζει κάτι για τα παραδοτέα του πρώτου 6ημου του 2025 και άρα ο Α μπορεί να στραφεί ενώπιον των Δικαστηρίων και να ζητήσει τη καταδίκη σε καταβολή του θετικού διαφέροντος, πλέον νόμιμου τόκου από την δήλη ημέρα, 1.6.2025.

Για το υπόλοιπο τμήμα η σύμβαση έργου έχει λυθεί, δίχως ωστόσο να εμποδίζεται ο Α να ασκήσει αγωγή για διαφυγόντα, αλλά και για αποζημίωση για ηθική βλάβη.

3. Κατά το ΑΚ 443 και τη νομολογία ακόμα και παραγεγραμμένες οφειλές μπορούν να αντιταχθούν, αρκεί να είναι χρονικά συμπίπτουσες. Εδώ, αν και έχουμε ομοειδή ενοχή, η απαίτηση του Α ήταν απαιτητή την 1.6.2025. Συνεπώς, δεν είχαν γεννηθεί τον ίδιο χρόνο και άρα η ένσταση είναι ουσία αβάσιμη.

Πρακτικό 2 (ζητήματα πώλησης)

Ο Τζ. είναι γνωστός επιχειρηματίας στη πόλη της Θεσσαλονίκης, ο οποίος διατηρεί μανάβικο, μεσιτικό γραφείο και αντιπροσωπεύει μηχανών και αυτοκινήτων σε κεντρικούς δρόμους της Θεσσαλονίκης.

Ο Μ κάτοικος Χαλάστρας, αγοράζει από αυτόν ένα μεταχειρισμένο μηχανάκι μάρκας Beverly, τύπου Eranius χρώματος μπλε, με ανώτατη απόσταση χιλιομέτρων τα 10.000 χλμ. Το συγκεκριμένο μηχανάκι είναι αρκετά σπάνιο να βρεθεί, καθότι εδώ και χρόνια η εταιρεία έχει σταματήσει την παραγωγή του. Ο Τζ διαβεβαίωσε τον Μ ότι το χρόνο της αγοράς το είχε ήδη σε μια από τις αποθήκες του. Με αυτά και με αυτά 1.1.2012 ο Μ έδωσε στον Τζ. το ποσό των 2.500 ευρώ και συμφωνήθηκε ο Τζ. να το παραδώσει στην οικεία του Μ. στην Χαλάστρα, την 5.1.2012.

Ωστόσο, στη πραγματικότητα τη στιγμή της σύμβασης δεν είχε το συγκεκριμένο μηχανάκι και ήλπιζε να το έχει μέχρι την 4.1.2012. Πράγματι και ενώ ο προμηθευτής του Τζ κατάφερε και βρήκε δύο μοναδικά στη Θεσσαλονίκη, του το έστειλε και αυτό ήταν στο μαγαζί την 4.1.2012. Ωστόσο κάτι αναπάντεχο συνέβη. Ο ένοπλος Στ. εισέβαλε και αφού αφαίρεσε ένα σεβαστό ποσό, διέφυγε κλέβοντας το μηχανάκι. Το μηχανάκι βρέθηκε μερικές ώρες μετά τη ληστεία παρατημένο και εντελώς κατεστραμμένο. Την επομένη, 5.1.2012, ο Μ κάλεσε τον Τζ για το μηχανάκι και ο ο Τζ τον ενημέρωσε ότι το μηχανάκι κλάπηκε και πως αδυνατεί να βρει άλλο σε αυτό το χρονικό διάστημα.

Ερωτάται:

1. Σχολιάστε νομικά το πρακτικό

2. Την 5.1.2012 ο Μ συμφωνεί την προμήθεια ενός ίδιου μηχανακιού, δίχως να πληρώσει κάτι. Απλά συμφώνησαν νέα ημερομηνία παράδοσης την 10.1.2012 και πλέον η παραλαβή θα γινόταν σε τόπο διαφορετικό από τον αρχικό. Πλέον, η παράδοση θα γινόταν στο σπίτι του Ρ κοινού φίλου και των δύο στη περιοχή της Τούμπας. Ο Ρ είχε ειδοποιηθεί και για την ώρα παραλαβής και έδωσε το ΟΚ. Ωστόσο, την ημερομηνία και την ώρα αυτή ο Ρ δεν βρισκόταν σπίτι του αλλά στα γραφεία του τηλεοπτικού μέσου που εργάζεται. Αποτέλεσμα, ήταν το μηχανάκι να γυρίσει πίσω στο μαγαζί του Τζ. Όταν ο Ρ τελείωσε την εργασία του πήγε σπίτι, είδε την ειδοποίηση και πήγε στο μαγαζί του Τζ. Όταν προσήλθε και ζήτησε από τους υπαλλήλους του Τζ το μηχανάκι, έλαβε την απάντηση ότι το μηχανάκι είχε πωληθεί. Τι έχετε να σχολιάσετε και τι έχετε να πείτε για τον κίνδυνο.

Απάντηση

1. Αρχικά έχουμε μια αμφοτεροβάρη σύμβαση, όπου η παροχή είναι ένα μηχανάκι και η αντιπαροχή μια χρηματικό ποσό. Το μηχανάκι φέρει πολύ συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, συνεπώς η ενοχή είναι αρκετά συγκεκριμένη. Ο Τζ δεν δεσμεύεται να παραδώσει ένα οποιοδήποτε μηχανάκι αλλά ένα αρκετά συγκεκριμένο. Άρα πρόκειται για ενοχή είδους.

Η αμφοτεροβαρής σύμβασης, δεν είναι σύμβαση προμήθειας, αλλά μια πώλησης και μάλιστα καταναλωτική καθότι ο Μ δεν φέρεται να έχει κάποια εμπορική ιδιότητα και προφανώς αποσκοπεί στην Εδώ έχουμε μια σύμβαση πώλησης με πωλητή τον Τζ και αγοραστή τον Μ. Η σύμβαση έχει καταρτιστεί προφορικά. Είναι έγκυρη καθότι η πώληση κινητών πραγμάτων είναι άτυπη σύμβαση (513ΑΚ). Έχει καταρτισθεί και μάλιστα έχει ήδη καταβληθεί το τίμημα, κάτι που είναι σύνηθες στις συναλλαγές. Η σύμβαση πώλησης είναι το ενοχικό τμήμα της πώλησης, δεν έχει επέλθει μεταβίβαση κυριότητα της μηχανής, καθότι δεν έχει γίνει παράδοση της νομής κατά το 1034ΑΚ.

Ο χρόνος εκπλήρωσης είναι ορισμένος, άρα η 5.1.2012 είναι η δήλη ημέρα. Ο τόπος είναι ορισμένος είναι η κατοικία του Μ συνεπώς, με τη αποστολή θα έπρεπε να ξεκινά το εκπονητικό τμήμα της σύμβασης πώλησης. Το χρέος εδώ είναι κομίσιο.

Ο Τζ δεν διέθετε το μηχανάκι και συνεπώς τη στιγμή της κατάρτισης της σύμβασης μας είναι γνωστό από το πρακτικό πως δεν το διέθετε. Αυτό δεν επηρεάζει καθόλου το κύρος της. Εάν δεν είχε εξ αρχής μέχρι την 5.1.2012 το μηχανάκι, τότε θα μπορούσε να γίνει λόγος για αρχική αδυναμία παροχής; Όχι, και αυτό διότι η σπανιότητα της μηχανής δεν σημαίνει και αδύνατη παροχή. Ο Τζ σαν επιχειρηματίας μπορεί να έχει προμηθευτεί από οπουδήποτε.

Ωστόσο, τελικά απέκτησε τη προτεραιία το μηχανάκι. Άρα η παροχή πλέον υφίσταται τότε, αλλά με την κλοπή επέρχεται επιγενόμενη αδυναμία παροχής του οφειλέτη Τζ, μιας και ακόμα το μηχανάκι βρέθηκε κατεστραμμένο. Η αδυναμία παροχής είναι ανυπαίτια. Ο Τζ δεν υποχρεούται πλέον να παραδώσει το μηχανάκι. Συνεπώς, εδώ ο Μ μπορεί να ζητήσει επειδή έχει δώσει από πριν το τίμημα, να του επιστραφεί με τις διατάξεις το αδικαιολόγητου πλουτισμό, καθότι δεν υπάρχει πλέον νόμιμη αιτία για τη αύξηση της περιουσίας του Τζ από τη μείωση της περιουσίας του Μ.

2. Η νέα συμφωνία των δύο μερών για την εκπλήρωση μιας νέας παροχής είναι νέα σύμβαση ή συνέχεια της επόμενης; Επειδή αυτή καταρτίστηκε ξανά άτυπα πρέπει να γίνει ερμηνεία με βάσει τους όρους της. Ο βασικός όρος που αφορά στη καταβολή της αντιπαροχής είναι κατά το 288 ΑΚ ο πιο ενδεικτικός. Στη πραγματικότητα είναι μια νέα επόμενη πράξη της αρχικής σύμβασης και δεν πρόκειται για μια νέα σύμβαση. Πλέον το χρέος έχει αλλάξει τόπο, είναι πέμψιμο και χρόνο εκπλήρωσης.

Ο Ρ είναι βοηθός εκπλήρωσης του Μ. Δεν απαιτείται κατά τη νομολογία η ύπαρξη κάποιου συμβατικού δεσμού, αρκεί και ο δεσμός αβροφροσύνης. Συνεπώς, μιας και υπάρχει συμφωνία και των δύο μερών, με το χρέος πέμψιμο ο κίνδυνος φεύγει από τον οφειλέτη και πλέον μεταβιβάζεται στο δανειστή. Η πλημμέλεια του Ρ να είναι στο συμφωνημένο τόπο, το συμφωνημένο χρόνο δεν επιβαρύνει τον Τζ αλλά τον Μ. Συνεπώς, ο Τζ τη στιγμή που δεν βρίσκει τον Ρ, κάνει τον Μ υπερήμερο δανειστή. Ο Τζ δεν παύει να έχει υποχρέωση προς παροχή, δεν αποκτά δικαίωμα προς αποζημίωση, αλλά μπορεί να κρατήσει το πράγμα και να απαιτήσει όποιο έξοδο ο ίδιος κατέβαλε για τη διαφύλαξή του.

Ωστόσο, το γεγονός πως επιστρέφει το μηχανάκι του στην επιχείρηση του και εν συνεχεία κάποιος υπάλληλος το πωλεί έχει ξεχωριστό νομικό ενδιαφέρον. Πλέον υφίσταται υπαίτια συμπεριφορά, καθ' ότι ο υπάλληλος που πούλησε το μηχανάκι είναι βοηθός εκπλήρωσης του Τζ. Συνεπώς, ο Τζ δεν φύλαξε τη παροχή, άρα πλέον δεν διαθέτει την ενοχή είδους. Πρόκειται για βαρεία αμέλεια. Άρα φέρει ευθύνη, πλέον υπάρχει υπαίτια αδυναμία παροχής. Ο χρόνος που ο οφειλέτης είχε στη κατοχή του το μηχανάκι δεν ήταν τόσο σημαντικός, συνεπώς δεν υπήρξε κάποια επιβάρυνση αφού ειδικά το είχε στο μαγαζί του.

Ο Μ δεν μπορεί να επικαλεστεί κοινή απαλλαγή, αφού έχει ήδη πληρώσει αλλά μπορεί να ζητήσει το τίμημα με τον αδικαιολόγητο

Μπορεί αλλιώς να ζητήσει αποζημίωση για τη πλήρωση της ενοχής από τον Τζ, αφού έχει ήδη καταβάλλει την αντιπαροχή

Άλλως μπορεί να υπαναχωρήσει. Συνεπώς γίνεται απόσβεση των ενοχών και να ζητήσει την αντιπαροχή με τον αδικαιολόγητο. Παράλληλα μπορεί να ασκήσει αγωγή για εύλογη αποζημίωση για την όποια ζημιά πιθανά του δημιουργεί η έλλειψη της μηχανής. .

Πρακτικό 3 (πώληση, απρόοπτη μεταβολή συνθηκών, ενδοσυμβατική ευθύνη, παροχή aliud)

Ο Α είναι έμπορος χονδρικής φρούτων. Ο ενδιαφερόμενος αγοραστής Τζ., δια του υπαλλήλου του Γ, απευθύνεται στον Α και ζητεί την προμήθεια 1000 τόνων πορτοκαλιού. Ο Γ υπογράφει με τον Α σύμβαση προς προμήθεια 1000 τόνων πορτοκαλιών έναντι τιμήματος 1 € ανά κιλό. Τα πορτοκάλια, συμφωνήθηκε πως θα είναι εισαγωγής από την Αλγερία. Πριν την παράδοση όμως, η Ελλάδα αποφασίζει να επιβάλλει δασμούς στις εισαγωγές από Αλγερία, με αποτέλεσμα η αρχική τιμή εισαγωγής του Α από 0,40 λεπτά του ευρώ να ανέρχεται πλέον στα 0,99 λεπτά του ευρώ. Πλέον, δηλαδή, η συναλλαγή έχει καταστεί ασύμφορη για τον Α γιατί ενώ αρχικώς προσδοκούσε κέρδος 0,60 λεπτά του ευρώ ανά κιλό πορτοκαλιού πλέον το κέρδος του είναι 0,01 λεπτό ανά κιλό.

Ερωτάται:

1. Τι θα προτείνετε στον έμπορο Α;
2. Ο υπάλληλος Γ κατά τη παραλαβή μιας παρτίδας προκαλεί από λάθος χειρισμό του φορτηγού ζημία στην είσοδο της αποθήκης του εμπόρου Α. Ποιος ευθύνεται να αποζημιώσει τον έμπορο Α;
3. Αν στη συμφωνία τα πορτοκάλια ήταν ρητά διατυπωμένα να είναι σαγκουίνι, τελικά όμως ο Α προμηθεύτηκε βαλένσια, τι δικαιώματα έχει ο Τζ;

1. Η ανατίμηση των εισαγωγικών δασμών των προϊόντων από την Αλγερία στην Ελλάδα αποτελεί μια περίπτωση απρόβλεπτης μεταβολής των συνθηκών. Η επιβολή δασμών, δεν ήταν προβλεπόμενη ούτε γνωστή κατά το χρόνο σύναψης της σύμβασης πώλησης. Το άρθρο ΑΚ 388 προβλέπει τη δυνατότητα είτε αναπροσαρμογής του τιμήματος είτε λύσης της σύμβασης. Συνεπώς, ο Α θα στραφεί με αυτά τα αιτήματα στο αρμόδιο δικαστήριο.
2. Η ζημία στην είσοδο της αποθήκης του εμπόρου Α προκλήθηκε από λάθος του υπαλλήλου Γ κατά τον χρόνο παραλαβής της παρτίδας φρούτων. Ο Γ είναι υπαίτιος της πρόκλησης της ζημίας (από λάθος χειρισμό του φορτηγού) και ως εκ τούτου θα υποχρεούται σε αποζημίωση, αν πληρούνται οι προϋποθέσεις της αδικοπρακτικής ευθύνης (ΑΚ 914). Εξάλλου, ευθύνη ιδρύεται κατ' αρχήν για ίδιες πράξεις του προσώπου, και δη τις υπαίτιες (αρχή της υποκειμενικής ευθύνης). Η ευθύνη είναι ατομική, προσωπική.

Το δίκαιο, ωστόσο, αναγνωρίζει και περιπτώσεις ευθύνης ενός προσώπου για αλλότριες πράξεις (κατά κανόνα υπαίτιες, κατ' εξαίρεση και ανυπαίτιες). Συναφώς, ο υπάλληλος Γ είναι βοηθός εκπλήρωσης του αγοραστή Τζ. και ο Τζ. θα ευθύνεται αντικειμενικά για το πταίσμα του υπαλλήλου του αν πληρούνται οι προϋποθέσεις της αντικειμενικής ευθύνης που προβλέπεται στο άρθρο ΑΚ 334§1. Η ευθύνη βασίζεται στο συνδυασμό της ΑΚ 334 με τις προϋποθέσεις ενδοσυμβατικής ευθύνης, ήτοι i. παράνομο + ii. υπαιτιότητα: αθέτηση παρεπόμενης υποχρέωσης του αγοραστή να μην καταστρέψει τα περιουσιακά αγαθά του πωλητή Α (ΑΚ 33), iii. ζημία και αιτιώδης σύνδεσμος.

Εγγύτερη επισκόπηση των ΑΚ 334 και ΑΚ 922

Κατά τη λεκτική διατύπωση του άρθρου ΑΚ 334§1 «Ο οφειλέτης ευθύνεται για το πταίσμα των προσώπων που χρησιμοποιεί για να εκπληρώσει την παροχή, όπως για δικό του πταίσμα». □ υπάρχει προϋφιστάμενη σχέση μεταξύ του κυρίου της υπόθεσης και του ζημιωθέντα

Κατά τη λεκτική διατύπωση του άρθρου ΑΚ 922§1 «Ο κύριος ή ο προστήσας κάποιον άλλον σε μια υπηρεσία ευθύνεται για τη ζημία που ο υπηρέτης ή ο προστηθείς προξένησε σε τρίτον παράνομα κατά την υπηρεσία του». □ δεν υπάρχει προϋφιστάμενη σχέση μεταξύ του κυρίου της υπόθεσης και του ζημιωθέντα.

Οι διατάξεις αποτελούν την ευρύτερη εξαίρεση από τον κανόνα της προσωπικής ευθύνης.

Ηθική δικαιολόγηση για την ευθύνη από αλλότριες πράξεις ανευρίσκεται κυρίως σε δύο παράγοντες:

Αφενός το γεγονός ότι πολλές φορές την ωφέλεια από μια δραστηριότητα δεν έχει κατά κύριο λόγο ο πράξας, αλλά ένα άλλο πρόσωπο. Ο ωφελούμενος χρησιμοποιεί την εργασία του πράξαντος, αξιοποιώντας την για λογαριασμό του και διευρύνοντας έτσι το πεδίο δραστηριότητάς του. Στις περιπτώσεις αυτές κρίνεται δίκαιο να φέρει ο ωφελούμενος από τη δραστηριότητα και τον κίνδυνο, άρα και την ευθύνη για τις τυχόν ζημίες, καθότι για δικό του λογαριασμό επιχειρήθηκε η πράξη που προκάλεσε τη ζημία, αυτός είναι ο «κύριος» της υπόθεσης.

Αφετέρου το γεγονός ότι πολλές φορές η επιμέλεια και η φροντίδα του προσώπου που προκάλεσε τη ζημία ή απλώς ο έλεγχος των συγκεκριμένων πράξεών του έχει για διάφορους λόγους ανατεθεί (εκ νόμου ή συμφωνίας) σε άλλο πρόσωπο. Στην περίπτωση αυτή, ο υπόχρεος για εποπτεία και έλεγχο πάνω στο πρόσωπο που προκάλεσε τη ζημία πρέπει να φέρει και την ευθύνη για τις πράξεις του πράξαντος (βλ. λ.χ. ΑΚ 923 – ευθύνη εποπτεύοντος για πταίσμα του εποπτευόμενου ανηλίκου ή ενηλίκου συμπαραστατούμενου).

Προϋποθέσεις ΑΚ 334 § 1

α) Ύπαρξη ενοχικής σχέσης μεταξύ οφειλέτη (κύριος υπόθεσης) και δανειστή (ζημιωθέντος). (≠ ΑΚ 922 – δεν υπάρχει προηγούμενος δεσμός)

Πρέπει να προϋπάρχει ενοχική σχέση μεταξύ του κυρίου της υπόθεσης και του ζημιωθέντος και η σχέση αυτή να παραβιάζεται με οποιονδήποτε τρόπο (αδυναμία παροχής, υπερημερία οφειλέτη, πλημμελής εκπλήρωση) και ακόμη να υπάρχει πταίσμα του βοηθού εκπλήρωσης, που ισχύει αντικειμενικά σαν πταίσμα του οφειλέτη. Επομένως, η θεμελίωση της ευθύνης του τελευταίου δε γίνεται μόνο βάσει της 334 ΑΚ, αλλά σε συνδυασμό με τις 335 επ. ΑΚ. Η ενοχή μεταξύ του κυρίου της υπόθεσης και του ζημιωθέντος μπορεί να πηγάζει είτε από δικαιοπραξία (συνήθως σύμβαση μεταξύ τους), είτε απευθείας από το νόμο. Η 334 ΑΚ εννοεί οποιονδήποτε οφειλέτη, ανεξάρτητα από το γενεσιουργό λόγο της ενοχής.

β) Ανάμιξη με τη βούληση του κυρίου της υπόθεσης.

Το άρθρο 334 ΑΚ προβλέπει ότι ο ενδιάμεσος είναι πρόσωπο που ο οφειλέτης «*χρησιμοποιεί*» προς εκπλήρωση της παροχής. Η ανάμιξη δηλαδή αυτού του προσώπου πρέπει να γίνεται με τη βούληση του οφειλέτη. Η αυτόβουλη επέμβαση τρίτου δεν αρκεί για την ευθύνη του κυρίου. Μεταγενέστερη όμως έγκριση της ανάμιξής του από τον κύριο θα θεωρηθεί ότι θεραπεύει το ελάττωμα. Η βούληση του κυρίου θα περιλαμβάνεται συνήθως σε σύμβασή του με το βοηθό εκπλήρωσης (λ.χ. σε σύμβαση εργασίας, έργου, εντολής κ.λπ. // Η ύπαρξη, ωστόσο, σύμβασης δεν είναι αναγκαία. Αρκεί και μη δικαιοπρακτική βούληση του οφειλέτη, π.χ. αποδοχή απ' αυτόν της προσφοράς υπηρεσιών συγγενούς, φίλου κ.λπ., όπως ιδίως θα συμβαίνει στις σχέσεις φιλοφροσύνης. Επίσης αρκεί και η de facto συμβατική σχέση μεταξύ οφειλέτη και βοηθού εκπλήρωσης, όπως αυτή π.χ. που προκύπτει από άκυρη σύμβαση. Η μη δικαιοπρακτική όμως βούληση του κυρίου σ' αυτές τις περιπτώσεις δεν πρέπει να πάσχει νομικό ελάττωμα. Συγκεκριμένα, δεν πρέπει να υπάρχει δικαιοπρακτική ανικανότητα του κυρίου, ούτε πλάνη, απάτη ή απειλή σε βάρος του. Επομένως, από τις προϋποθέσεις της δικαιοπραξίας μπορεί να λείπει το βασικό στοιχείο της νομικής δέσμευσης, όχι όμως οι προϋποθέσεις που προβλέπονται για την κατοχύρωση της ωριμότητας και της γνησιότητας της βούλησης.

γ) Ανάμιξη του ενδιάμεσου προσώπου στο πεδίο εκπλήρωσης της παροχής του κυρίου. (≠ ΑΚ 922 – η ανάμιξη έγκειται στην εκτέλεση υπηρεσίας του προστήσαντος)

Η ανάμιξη του ενδιάμεσου προσώπου πρέπει να εντάσσεται στο πεδίο επαγγελματικής, επιχειρηματικής ή άλλης δραστηριότητας του κυρίου της υπόθεσης. Σχετικά, για να διαγνωσθεί ποιο πρόσωπο εντάσσεται ή όχι διδάσκονται 2 κριτήρια:

1. Χρειάζεται κάποια **εξάρτηση** του ενδιάμεσου προσώπου από τον κύριο της υπόθεσης

2. Χρειάζεται η πράξη του ενδιαμέσου προσώπου να βρίσκεται σε **(εσωτερική) αιτιώδη σχέση** με την εκπλήρωση της παροχής του κυρίου* («κατά την εκπλήρωση της παροχής» και όχι «από αφορμή» και «με την ευκαιρία».

(!) Κατά την κρατούσα γνώμη αρκεί μόνο το δεύτερο κριτήριο για την εφαρμογή της ΑΚ 334 § 1 και **αμφότερα τα κριτήρια για την εφαρμογή της ΑΚ 922.**

*Στα καθήκοντα για την εκπλήρωση της παροχής εντάσσεται και η τήρηση των παρεπόμενων υποχρεώσεων φροντίδας κ.λπ. Επομένως, η ευθύνη του κυρίου υπάρχει: α) Όταν η ζημιογόνος συμπεριφορά του βοηθού εκπλήρωσης συνιστά πράξη εκπλήρωσης ή μέρος αυτής ή αναγκαία προπαρασκευαστική ενέργεια για την εκπλήρωση. β) Όταν η ζημιογόνος συμπεριφορά, αν και δεν αποτελεί μέρος των ενεργειών προς εκπλήρωση της παροχής, τελεί σε άμεσο αιτιώδη σύνδεσμο προς αυτές. γ) Όταν η ζημία προκλήθηκε κατά κατάχρηση υπηρεσίας, η οποία υπάρχει όταν η πράξη που συνιστά την υπαίτια συμπεριφορά τελέσθηκε από το βοηθό κατά παράβαση των οδηγιών που δόθηκαν σ' αυτόν ή καθ' υπέρβαση αυτών και εφόσον η πράξη αυτή βρίσκεται σε στενό αιτιώδη σύνδεσμο προς τα καθήκοντά του.

δ) Πταίσμα του βοηθού εκπλήρωσης.

Ο βοηθός εκπλήρωσης αθέτησε τη συμβατική υποχρέωση που είχε αναλάβει ο κύριος της υπόθεσης ενεργώντας με υπαιτιότητα (πταίσμα). Αντίθετα, πταίσμα του κυρίου δεν απαιτείται, καθώς ο κύριος ευθύνεται αντικειμενικά εξαιτίας του πταίσματος που υπέπεσε ο βοηθός. Το πταίσμα του τελευταίου θα θεωρηθεί «ίδιον» του οφειλέτη. // Για το πταίσμα του βοηθού εκπλήρωσης θα απαιτηθεί δόλος ή αμέλεια (330 ΑΚ). Αν στη συγκεκριμένη ενοχή δεν ισχύει ο κανόνας της ΑΚ 330, αλλά ο κύριος ευθύνεται περιορισμένα, θα απαιτηθεί και θα αρκεί ανάλογος βαθμός και για το πταίσμα του βοηθού εκπλήρωσης. Επομένως, η 334 ΑΚ δε μεταβάλλει το μέτρο της ευθύνης, αλλά απλώς ορίζει ότι το πταίσμα του βοηθού ισχύει σαν πταίσμα του οφειλέτη. Αν η ευθύνη του οφειλέτη είναι αντικειμενική, η ύπαρξη πταίσματος του βοηθού εκπλήρωσης θα είναι περιττή. Τέλος, το πταίσμα του βοηθού εκπλήρωσης προϋποθέτει και ικανότητά του προς καταλογισμό. Αν ο βοηθός δεν είναι ικανός προς καταλογισμό, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι ενήργησε υπαίτια και επομένως ο κύριος, κατά τον κανόνα της υποκειμενικής ευθύνης, δε θα ευθύνεται.

3. Ο Α παρέδωσε στον Τζ. 1000 κιλά πορτοκάλια βαλένσια αντί για πορτοκάλια σαγκουίνι και έτσι, τα πορτοκάλια διαφέρουν ως προς την ποικιλία τους σε σχέση με τα συμφωνηθέντα. Επειδή η παροχή των πορτοκαλιών δεν είναι προσήκουσα (ΑΚ 349), ο Τζ. μπορεί να την αρνηθεί χωρίς να καταστεί υπερήμερος δανειστής. Ο έμπορος Α θα καταστεί υπερήμερος οφειλέτης και επειδή, η εισαγωγή είναι μεγάλης ποσότητας και πιθανά να αργήσει να εκπληρωθεί προσηκόντως, ο Τζ. έχει συμφέρον να ζητήσει αποζημίωση για μη εκπλήρωση της παροχής.

Αν όμως ο Τζ. παραλάβει τα πορτοκάλια, το ερώτημα που τίθεται είναι αν η παράδοση άλλου τύπου πορτοκαλιών (*aliud*) ο οποίος διαφέρει ως προς τα ποιοτικά χαρακτηριστικά αποτελεί περίπτωση *αδυναμίας παροχής*, οπότε εφαρμοστέες θα είναι οι γενικές διατάξεις περί αδυναμίας παροχής, ή περίπτωση *πλημμελούς εκπλήρωσης*, οπότε εφαρμοστέες θα είναι οι ειδικές διατάξεις της πώλησης περί μη ανταπόκρισης του πράγματος στη σύμβαση. Σχετικώς, και υπό το φως των προσφάτων αλλαγών στο δίκαιο της πώλησης, διευρύνονται οι περιπτώσεις της πλημμελούς εκπλήρωσης αν το πράγμα έχει διαφορετικά ποιοτικά χαρακτηριστικά από τα συμφωνηθέντα. Τούτο, έχει ως πρακτική συνέπεια την άσκηση του δικαιώματος αντικατάστασης του αγοραστή (ΑΚ 543) αντί της άσκησης του δικαιώματος μείωσης του τιμήματος ή υπαναχώρησης (ΑΚ 545) (ιεραρχική άσκηση δικαιωμάτων).

Ωστόσο, η παράδοση *aliud* δεν θεωρείται πάντα και υπό όλες τις συνθήκες πλημμελής εκπλήρωση, έτσι αν το παραδοθέν πράγμα είναι καταφανώς διαφορετικό από το συμφωνηθέν πρόκειται για αδυναμία παροχής του πωλητή να παραδώσει το πράγμα (π.χ. παράδοση μήλων αντί για πορτοκάλια). Εν προκειμένω, η διαφορά της ποικιλίας (βαλένσια είναι πορτοκαλί και τα σαγκουίνι είναι κόκκινα και ενδέχεται να έχουν διαφορετική ζήτηση από το καταναλωτικό κοινό) μάλλον καθιστούν την παροχή αδύνατη.

Πρακτικό 4

Η Α είναι ανώνυμη ασφαλιστική εταιρεία, όπου δεν έχει καμία συμμετοχή το Ελληνικό Δημόσιο. Με από το πρόσκληση για σύναψη σύμβασης ώστε να προμηθευτεί ένα μοντέρνο σύστημα πληροφορικής που θα της επιτρέπει να υπολογίζεται ασφάλιστρα πελατών με βάση τα στοιχεία που συλλέγονται, να έχει καλύτερη εποπτεία των αποζημιώσεων που καταβάλλει και εν γένει να υποστηρίζει το back office. Στην πρόσκληση της ΑΕ αποκρίνεται η Β, η οποία είναι ένωση εταιρειών, ήτοι της Γ, ανώνυμης εταιρείας οικονομικών συμβούλων και της Δ ΙΚΕ πληροφορικής. Την 1/9/2023, υπογράφεται το σχετικό ιδιωτικό συμφωνητικό, κατά το οποίο και μεταξύ άλλων υφίστανται οι ακόλουθοι όροι: α) η διάρκεια της σύμβασης είναι 12 μήνες, β) το πληροφορικό σύστημα αποτελείται από ένα σύστημα αποθήκευσης δεδομένων και ένα api (πλατφόρμα) απαλλαγμένο από νομικά και πραγματικά ελαττώματα, και παροχή τεχνικής υποστήριξης και συντήρησης δύο ετών μετά το πέρας της σύμβασης και γ) ένα αλγόριθμο που επιτρέπει ορθό υπολογισμό του ασφαλιστρού με την έννοια ότι ο λόγος των εισπράξεων ασφαλιστρών με το συνολικό ποσό που καταβάλλεται για αποζημιώσεις, πρέπει να είναι μεγαλύτερος του ενός (δλδ με απλά λόγια οι εισπράξεις να είναι μεγαλύτερες από τις πληρωμές). Ακόμα συμφωνήθηκε από τον τρίτο μήνα έως και τον πέμπτο να παραδίδονται τα στοιχεία του όρου β, ώστε η αρμόδια επιτροπή παρακολούθησης του έργου της Α να μπορεί να ελέγξει τα παραδοτέα, να τα παραλάβει ανεπιφύλακτα, εντός τριάντα ημερών από την επίσημη αποστολή ή να τα απορρίψει εντελώς ή να τα παραλάβει με επιφυλάξεις τάζοντας εύλογη προθεσμία ώστε η Β να προχωρήσει στις αναγκαίες διορθώσεις. Πάροδος τριάντα ημερών χωρίς απόφαση της επιτροπής και ενημέρωση της Β επί αυτής, σημαίνει ότι η Α έχει αποδεχθεί ανεπιφύλακτα. Τέλος, η πληρωμή θα γίνεται ανά φάση και ανά παραδοτέο. Σε περίπτωση παραλαβής/αποδοχής με επιφύλαξη, συμφωνείται ότι ανάλογα με το ποσοστό απόκλισης που διαπιστώνει η επιτροπή, το αντίστοιχο ποσοστό εκ του τμήματος θα εκπίπτει από την αμοιβή στο τέλος της σύμβασης, όπου θα πληρωθεί ένα ποσό της τάξης του 1.000.000 ευρώ αν δεν υπάρχει απόκλιση 'η αν έχουν διορθωθεί οι όποιες αποκλίσεις μέχρι τότε. (συνολικό τίμημα σύμβασης 2.000.000 ευρώ).

Πρακτικά λοιπόν, την 1/1/2024 η Β παρέδωσε στον νόμιμο εκπρόσωπο το σύστημα αποθήκευσης και το api. Η επιτροπή ενημερώνεται την 2/1/2024 και δίνει εντολή στο τμήμα πληροφορικής και στους αρμόδιους χειριστές των τμημάτων ρίσκου, αποζημιώσεις και εμπορικούς να έχουν παραδώσει τις όποιες παρατηρήσεις τους μέχρι και την 25/1/2024. Τελικά, την 25η/1/2024 έχει λάβει τις παρατηρήσεις εκτός από το τμήμα αποζημιώσεων και τελικά αποδέχεται εγγράφως με σχετικό πρακτικό την 2α/2/2024 με ελάχιστες επιφυλάξεις που διατυπώθηκαν από το τμήμα ρίσκου. Την 5η/2/2024 προκαλείται έκτακτη συνεδρίαση της Επιτροπής, ύστερα από αίτημα του προϊσταμένου του τμήματος αποζημιώσεων, καθότι όταν ανοίγει το σχετικό module του api με τους κωδικούς που μόνο αυτός διαθέτει σαν αρμόδιος, η εφαρμογή κρασάρει, ενώ όταν προσπαθούν να τη διασυνδέσουν πιλοτικά με το δημόσιο μητρώο του Επόπτη (ΤtE) αντιλαμβάνονται - μετά από έρευνα του νομικού τμήματος- ότι το api ανήκει στη πραγματικότητα στην ΑΕ πληροφορικής ΣΤ που έχει κατοχυρωμένα δικαιώματα επί του κώδικα, των σημάτων του api κοκ . Η εν λόγω επιτροπή λαμβάνει νέα απόφαση και εν όσω εκκρεμούσε η πληρωμή του υπ' αριθ Α1 Τιμολογίου της Β, αξίας 950.000 ευρώ (καθότι η αμοιβή ήταν 1.000.000 και το ποσοστό επιφύλαξης με το από 2/2/2024 ήταν 5%, που είναι modules/εφαρμογές που τεχνικά δεν λειτουργούν πάντα όταν εφαρμόζονται- όμως είναι αναμενόμενες στο στάδιο που βρισκόμαστε), με τη νέα απόφαση διαπιστώνει συνολική απόκλιση της τάξης του 50% με τα νέα δεδομένα και ενημερώνει άμεσα τη Β, ώστε να ακυρώσει το Τιμολόγιο και δίνεται εντολή από το CEO της Α στο λογιστήριο να μην προχωρήσει καμία πληρωμή. Η Β λοιπόν με εξώδικη δήλωση δηλώνει ότι δεν αποδέχεται την απόφαση της 5ης/2/2024 αλλά ούτε εμμένει στην απόφαση της 2ας/2/2024. Τουναντίον, προβάλλει ότι ενημέρωσε την 1/1/2024 τον νόμιμο εκπρόσωπο, στο οποίο παρέδωσε τα παραδοτέα, συνεπώς οι τριάντα μέρες παρήλθαν και η επιτροπή έπρεπε να πάρει απόφαση και να συνεδριάσεις μέχρι και την 1/2/2024! Συνεπώς, δηλώνει εξωδικώς ότι αποχωρεί από τη σύμβαση και καταθέτει αγωγή ενώπιον του ΠολΠρωτΑθ ζητώντας 2.000.000 ευρώ που ήταν το συνολικό τίμημα της σύμβασης, την αγωγή την υπογράφει η Γ και όχι η Δ.

1. Τι σύμβαση έχουμε εδώ;
2. Αναπτύξε τη συμπεριφορά της Α και της Β και κρίνετε το σύννομο ή το μη σύννομο της συμπεριφοράς της.

Απάντηση

1. Επειδή, η Α είναι νπιδ χωρίς συμμετοχή του δημοσίου δεν υπάγεται στο ν.4412/2016 περί δημοσίων συμβάσεων. Άρα είναι σύμβαση ιδιωτικού δικαίου. Φαίνεται να είναι μικτή σύμβαση, δλδ να περιλαμβάνει δύο τύπους συμβάσεων. Σίγουρα η παροχή των υποδομών τεχνολογίας είναι σύμβαση παροχής έργου. Η παροχή τεχνικής υποστήριξης είναι σύμβαση παροχής υπηρεσιών. Συνεπώς ανά επιμέρους φάση κατά τη πορεία της σύμβασης τότε πιθανόν και να εφαρμόζονται αντίστοιχες διατάξεις από κάθε τύπο σύμβασης. Εκτός όμως των ανωτέρω τυποποιημένων συμβάσεων στον ΑΚ, υπάρχουν και συμβάσεις που δημιουργούν οι συναλλαγές. Συνεπώς, μια τέτοια είναι και η σύμβαση ανάπτυξης λογισμικού, η οποία είναι μια ειδικότερο μορφή σύμβασης έργου που συνδέεται με το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας. Ειδικά, το παραδοτέο του αλγορίθμου και του αρι είναι πνευματικά δημιουργήματα. Άρα η μικτή σύμβαση περιλαμβάνει σύμβαση έργου, απλή με τη παροχή του αποθηκευτικού λογισμικού αλλά και ειδικά σύμβαση ανάπτυξης λογισμικού και περιλαμβάνει και σύμβαση παροχή υπηρεσιών.

2. Συμβατικά τα δύο μέρη τα δεσμεύουν οι νόμιμοι εκπρόσωποι, την ΑΕ ο CEO και την ένωση προσώπων οι νόμιμοι εκπρόσωποι των Γ και Δ. Η ένωση προσώπων δεν διαθέτει αυτοτελή νομική προσωπικότητα, δεν υπάρχει υποχρέωση τήρησης καταστατικού και σε αντίθεση με τα σωματεία τα μέλη ευθύνονται από κοινού με την εταιρική τους περιουσία για τα χρέη της ένωσης.

Συγκεκριμένα, εκτός αν είχε συμφωνηθεί αλλιώς στη σύμβαση, η Β που πρέπει να παραδώσει τα παραδοτέα εντός συγκεκριμένης προθεσμίας, πρέπει να το πράξει στον νόμιμο εκπρόσωπό της. Έτσι και έγινε, εν συνεχεία η εσωτερική λειτουργία της Α δεν μπορεί να επηρεάζει τους τρίτους, έστω και αν ο τρίτος εδώ φαίνεται να έχει υποπέσει σε παρατυπίες (η αναφορά τρίτου για τη Β δεν γίνεται με γνώμονα τη σύμβαση αλλά με γνώμονα τις εσωτερικές διαδικασίες της Α).

Η από 2/2/2024 απόφαση της επιτροπής αναγνώρισε την ύπαρξη μερικών τεχνικών αστοχιών. Κατά το άρθρο 688 ΑΚ αλλά και τον όρο της σύμβασης τα μέρη προσδιόρισαν τη άσκηση του δικαιώματος της διόρθωσης ή της αφαίρεσης από την αμοιβή. Πράγματι, η επιτροπή είχε 30 ημέρες από την 1η/1/2024 να αποφανθεί, με δεδομένο ότι η προθεσμία άρχεται την επομένη της παράδοσης επειδή κατ' άρθρο 241ΑΚ, τότε ο ειδικός όρος έχει ήδη ενεργοποιηθεί, δηλαδή η Α έχει παραλάβει ανεπιφύλακτα το έργο παρά τα όποια εμφανή πλέον ελαττώματά του. Είναι όμως εμφανές εδώ ότι η Β έχει παραδώσει παραδοτέα με πραγματικά και νομικά ελαττώματα. Τα πραγματικά είναι ουσιαστικά, δηλ τα modules, και ουσιαστικά, δηλ το κρυστάλλισμα ενώ τα νομικά ελαττώματα είναι ουσιαστικά, δηλ η πνευματική ιδιοκτησία του αλγορίθμου, του κώδικα του api και τα εμπορικά σήματα στο api. Ειδικά για τα νομικά ελαττώματα η υπαιτιότητα της Β μάλλον θα κρινόταν δεδομένη καθ' ότι παραβιάζει κατοχυρωμένα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας. Συγκεκριμένα, μπορεί να τεθεί βάσιμα ότι η παροχή δεν ήταν προσήκουσα κατά το άρθρο 684 και 687ΑΚ. Μπορεί συνεπώς, ένας όρος που μεταθέτει τόσο πολύ τον κίνδυνο από τον εργολάβο στον εργοδότη με τόσο σύντομο τρόπο να αναγκάζει την Α να απολέσει δυνατότητες για δικαιώματα όπως 689 ΑΚ για υπαναχώρηση και το 690ΑΚ για αποζημίωση; Η απάντηση δεν είναι απλή, καθότι κατά το 698ΑΚ το χρονικό σημείο μετάθεσης του κινδύνου είναι η παράδοση του έργου. Εδώ με τη συμφωνία των μερών ο χρόνος έχει παραταθεί κατά τριάντα ημέρες. Είτε κρίνετε ότι η Α ασκεί δικαιώματα κατά το πνεύμα των διατάξεων περί προσήκοντος έργου είτε ότι η Β ορθά εμμένει στον όρο της σύμβασης ως ειδικότερο και περιοριστικό των ανωτέρω διατάξεων, το θέμα είναι να αναπτυχθεί η θεματική του προβληματισμού. Βέβαια κατά τη γνώμη του γράφοντος ο όρος της ανεπιφύλακτης παραλαβής, που η Α γνώριζε, συνδιαμόρφωσε και αποδέχθηκε, δείχνει ότι η Α έδειξε πλημμέλεια στη συμπεριφορά της συνεπώς ασκεί καταχρηστικά και αντισυναλλακτικά το δικαίωμα της κατά 281 ΑΚ.

Η Β με αυτά τα δεδομένα θεωρεί ότι υφίσταται υπαίτια παράνομη πράξη της Α, με το εξώδικο ενημερώνει ότι δεν την δεσμεύει ούτε η απόφαση της 2ας/2/2024, ούτε της 5ης/2/2024, εμμένει στο γράμμα του όρου. Με το εξώδικο καταγγέλλει τη σύμβαση, δεν υπαναχωρεί. Θα μπορούσε να το πράξει και πρώτη φορά με τη κατάθεση της αγωγής, δεν ήταν απαραίτητη η καταγγελία με εξώδικο. Ορθά πράττει και μνημονεύει και τις δύο αποφάσεις. Ορθά ζητεί το ποσό των 2.000.000 ευρώ, όπου το 1.000.000 αντιστοιχεί στο ποσό του παραδοτέου που παρά τη πραγματική κατάσταση, δεν φαίνεται να είναι το προσήκον, με την πάροδο των τριάντα ημερών υπήρξε ανεπιφύλακτη αποδοχή. Το 1.000.000 το ζητά προφανώς με τις περί αδικοπραξίας διατάξεις καθότι με παράνομη (αντίθεση στη ρήτρα για τα συναλλακτικά ήθη όπως αυτή ερμηνεύεται πλέον ειδικά με τον επίμαχο όρο).

Εφόσον φτάσατε μέχρι και εδώ, μπράβο σας και σας ευχαριστώ! Καλή επιτυχία!